Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

3. oktober 2019*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – direktiv 93/13/EØF – artikel 3, stk. 1 – vurdering af, om kontraktvilkårene er urimelige – artikel 4, stk. 2 – artikel 5 – pligt til at affatte kontraktvilkårene klart og forståeligt – kontraktvilkår om betaling af udgifter til uspecificerede tjenesteydelser«

I sag C-621/17,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Kúria (øverste domstol, Ungarn) ved afgørelse af 26. oktober 2017, indgået til Domstolen den 3. november 2017, i sagen

Gyula Kiss

mod

CIB Bank Zrt.,

Emil Kiss,

Gyuláné Kiss,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, A. Prechal (refererende dommer), og dommerne F. Biltgen, J. Malenovský, C.G. Fernlund og L.S. Rossi,

generaladvokat: G. Hogan,

justitssekretær: fuldmægtig R. Șereș,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. marts 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Gyula Kiss ved ügyvédek I. Ölveczky og K. Czingula,

– CIB Bank Zrt. ved ügyvédek J. Burai-Kovács og G. Stanka,

– Den ungarske regering ved M.Z. Fehér, som befuldmægtiget,

* Processprog: ungarsk.

– Det Forenede Kongeriges regering ved Z. Lavery, som befuldmægtiget, bistået af barrister A. Howard,

– Europa-Kommissionen ved N. Ruiz García og A. Tokár, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 15. maj 2019,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 3, stk. 1, artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist primært mellem Gyula Kiss og CIB Bank Zrt. (herefter »CIB«) vedrørende en påstand om, at det fastslås, at visse vilkår, der er indeholdt i en låneaftale, er urimelige.

Retsforskrifter

EU-retten

3 12., 13., 16., 19. og 20. betragtning til direktiv 93/13 er affattet således:

»[D]e nationale lovgivninger giver imidlertid på nuværende tidspunkt kun mulighed for en delvis harmonisering; kun kontraktvilkår, der ikke er blevet individuelt forhandlet, er omfattet af dette direktiv; det er vigtigt at give medlemsstaterne mulighed for under overholdelse af Traktaten at sikre forbrugeren et højere beskyttelsesniveau ved at fastsætte strengere nationale bestemmelser end bestemmelserne i dette direktiv.

[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.

[…]

[V]urderingen efter faste generelle kriterier af, om vilkår er urimelige, navnlig i forbindelse med erhvervsvirksomhed af offentlig karakter i form af levering af kollektive tjenesteydelser baseret på solidaritet mellem brugerne, skal suppleres med en samlet vurdering af de forskellige berørte interesser; heri ligger hensynet til, at der er handlet i god tro; ved vurderingen af begrebet god tro skal der især tages hensyn til styrkeforholdet i parternes forhandlingspositioner, til, om forbrugeren på den ene eller den anden måde er blevet tilskyndet til at give sin tilslutning til kontraktvilkåret, og til, om varerne eller tjenesteydelserne er solgt eller leveret på forbrugerens særlige bestilling; den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til.

[…]

[V]ed anvendelsen af dette direktiv bør vurderingen af, om et vilkår er urimeligt, ikke omfatte vilkår, der omhandler aftalens hovedgenstand eller forholdet mellem leverancens eller ydelsens kvalitet og pris; der kan imidlertid tages hensyn til aftalens hovedgenstand og forholdet mellem kvalitet og pris ved vurderingen af, om andre kontraktvilkår er urimelige, […]

[K]ontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, og forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene, og i tvivlstilfælde gælder den fortolkning, der er mest fordelagtig for forbrugeren.«

4 Dette direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer følgende:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«

5 Det nævnte direktivs artikel 4 fastsætter følgende:

»1. Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7.

2. Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

6 Artikel 5 i direktiv 93/13 bestemmer følgende:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontaktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. […]«

Ungarsk ret

Civillovbogen

7 § 209/B i Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. Törvény (lov nr. IV af 1959 om indførelse af civillovbogen) har følgende ordlyd:

»1) Almindelige forretningsbetingelser og vilkår i aftaler, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, er urimelige, hvis de i strid med kravene om god tro fastsætter parternes rettigheder og forpligtelser i henhold til aftalen ensidigt og ubegrundet til skade for en af parterne.

2) Rettigheder og forpligtelser anses for at være fastsat ensidigt og ubegrundet til skade for en af parterne, såfremt

a) de afviger væsentligt fra de grundlæggende regler, der gælder for aftalen, eller

b) de er uforenelige med aftalens genstand eller formål.

3) Ved afgørelsen af, om et vilkår er urimeligt, skal der tages hensyn til alle de foreliggende omstændigheder på tidspunktet for aftaleindgåelsen, som førte til, at parterne indgik aftalen, såvel som til arten af den fastsatte tjenesteydelse på den ene side og til det omtvistede vilkårs forbindelse med andre vilkår i aftalen eller med andre aftaler på den anden side.

4) Der kan fastsættes særlige regler for, hvilke vilkår i forbrugeraftaler der er urimelige, eller som skal anses for urimelige, medmindre det modsatte bevises.

5) Reglerne om urimelige kontraktvilkår finder ikke anvendelse på aftaleklausuler, der fastsætter ydelsen og modydelsen, hvis klausulen er affattet klart og forståeligt for begge parter.

6) Et kontraktvilkår kan ikke anses for urimeligt, såfremt det er blevet fastsat i en retsforskrift eller er udfærdiget i medfør af en retsforskrift.«

8 Den nævnte civillovbogs § 523 har følgende ordlyd:

»1. Ved en låneaftale forpligter kreditinstituttet eller anden långiver sig til at stille et aftalt beløb til rådighed for debitor, mens debitor forpligter sig til at tilbagebetale dette lånebeløb i overensstemmelse med aftalen.

2. Såfremt långiver er et kreditinstitut, har debitor pligt til at betale rente (banklån), medmindre der ved lov er fastsat andet herom.«

Hpt-loven

9 § 210, stk. 2, i hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (lov nr. CXII. af 1996 om kreditinstitutter og finansielle virksomheder, herefter »Hpt-loven«) bestemmer følgende:

»En aftale om en finansiel tjenesteydelse eller en tillægsaftale om en finansiel tjenesteydelse skal indeholde en klar fastsættelse af renter, omkostninger og ethvert andet beløb eller vilkår, herunder retsvirkningerne af forsinket opfyldelse samt fremgangsmåder for og følger af opfyldelse af de sekundære forpligtelser, der sikrer aftalen.«

10 Hpt-lovens § 212 bestemmer følgende:

»1. Låneaftaler, der indgås med forbrugere eller privatpersoner, skal indeholde den årlige omkostningsprocent angivet som en årlig procent, der er fastsat i overensstemmelse med en særregel.

2. Forbrugeren vil som betaling for lånet blive opkrævet de samlede låneomkostninger, som inkluderer renter, udbetalingsgebyrer og enhver anden udgift, der skal betales i forbindelse med anvendelsen af lånet.

3. Den årlige omkostningsprocent er den interne rentesats, som følge af hvilken de samlede låneomkostninger og det beløb, som kunden skal tilbagebetale, svarer til lånebeløbet fratrukket de udgifter, som kunden har betalt den finansielle institution på tidspunktet for udbetalingen.«

11 Punkt I.10.2.a, i bilag 2 til Hpt-loven definerer begrebet »bevilling af pengelån« således:

»når der i kraft af en låne- eller kreditaftale mellem långiver og debitor stilles et beløb til rådighed, som debitor skal tilbagebetale med eller uden renter på et i aftalen angivet tidspunkt«.

12 Punkt I.10.3, i dette bilag angiver følgende:

»Finansielle tjenesteydelser, som består i bevilling af kredit og pengelån, omfatter opgaver forbundet med vurdering af kreditværdighed, udarbejdelse af kreditaftaler eller låneaftaler, registrering af udbetalte lån samt opfølgning på, kontrol med og inddrivelse af disse.«

13 Punkt III.7, i det nævnte bilag definerer begrebet »rente« således:

»beløb eller anden ydelse, som debitor skal betale långiveren (eller indskyderen) for brug af og risikoen forbundet med det foretagne indskud eller det opnåede lån, udtrykt i procent af indskuds- eller lånebeløbet, og som skal betales (eller afregnes) pro rata temporis.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 Den 16. september 2005 indgik sagsøgeren i hovedsagen en aftale med det selskab, som CIB er indtrådt i rettighederne efter, om et lån på 16 451 EUR med en årlig rentesats på 5,4%, årlige administrationsudgifter på 2,4% og med en løbetid på 20 år. I henhold til aftalevilkårene var sagsøgeren i hovedsagen ligeledes forpligtet til at betale et beløb på 40 000 ungarske forint (HUF) (ca. 125 EUR) i udbetalingsgebyr. Den årlige omkostningsprocent (ÅOP) var fastsat til 8,47%.

15 Sagsøgeren i hovedsagen anlagde sag ved Győri Törvényszék (retten i første instans i Győr, Ungarn) med påstand om, at det blev fastslået, at de vilkår, som vedrørte administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, var urimelige, idet aftalen ikke indeholdt en specifikation af de præcise tjenesteydelser, der blev ydet til gengæld herfor.

16 CIB gjorde heroverfor gældende, at denne bank ikke havde nogen forpligtelse til at specificere de tjenesteydelser, som administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret var modydelse for. CIB præciserede dog, at udbetalingsgebyret vedrørte de foranstaltninger, der var blevet truffet forud for aftaleindgåelsen, mens administrationsudgifterne dækkede de formelle opgaver, der skulle gennemføres efter aftaleindgåelsen.

17 Győri Törvényszék (retten i første instans i Győr) fastslog, at vilkåret om udbetalingsgebyret var urimeligt, men frifandt CIB for den påstand, der angik vilkåret om administrationsudgifterne.

18 Efter at sagsøgeren i hovedsagen og CIB havde iværksat appel, stadfæstede Győri Ítélőtábla (regional appeldomstol i Győr, Ungarn) dommen afsagt i første instans. Hvad angik vilkåret om administrationsudgifterne anførte denne appeldomstol, at dette vilkår var affattet klart og forståeligt, eftersom det beløb, som låntageren derved blev pålagt at betale, var klart defineret, og modydelsens art var velkendt. Appeldomstolen tilføjede, at disse udgifter omfattede tjenesteydelser såsom oprettelse, administration, registrering og inddrivelse af lånet. Med hensyn til udbetalingsgebyret fremhævede appeldomstolen derimod, at det var vanskeligt at afgøre, hvilke præcise tjenesteydelser der var dækket af dette gebyr, eftersom omkostningerne ved alle de almindeligt kendte tjenesteydelser allerede var medregnet i administrationsudgifterne.

19 Sagsøgeren i hovedsagen og CIB har iværksat kassationsanke for den forelæggende ret.

20 Sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, at det ikke fremgår klart af aftalen, hvilke tjenesteydelser, der er den modydelse, som han skal betale administrationsudgifterne for. Han har anført, at CIB ikke under sagen har dokumenteret, at oprettelsen og administrationen af lånet indebar udgifter, som ikke allerede var dækket af renterne.

21 CIB har for sin del bestridt, at vilkåret om udbetalingsgebyret er urimeligt, idet banken navnlig har anført, at der på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede aftale ikke gjaldt nogen retsforskrifter, der stillede krav om en præcis specifikation af de tjenesteydelser, som dette gebyr skulle dække.

22 Den forelæggende ret har præciseret, at begrebet »administrationsudgifter« ikke var defineret i ungarsk ret på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen, og at låneaftaler generelt heller ikke indeholdt en angivelse af de tjenesteydelser, som administrationsudgifterne dækkede. De finansielle institutioner benyttede to forskellige kreditmodeller i forhold til disse udgifter, hvor den første ud over renterne fastsatte administrationsudgifter, og den anden ikke fastsatte nogen administrationsudgifter, men fastsatte en højere rentesats for at dække disse udgifter. I øvrigt har denne ret fremhævet, at til trods for, at størstedelen af de finansielle institutioner opkrævede et udbetalingsgebyr, der blev betalt som et engangsbeløb, indeholdt gældende ungarsk ret på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede aftale ikke nogen definition af modydelsen for dette gebyr, idet gebyret alene blev nævnt i Hpt-lovens § 212 som en del af de samlede omkostninger ved lånet.

23 Den forelæggende ret nærer tvivl om, hvorvidt de i hovedsagen omhandlede vilkår er affattet klart og forståeligt, og den ønsker oplyst, hvorledes den skal bedømme, om disse vilkår eventuelt er urimelige. Selv om den nationale retspraksis ikke er ensartet på området, er det desuden blev fastslået i et flertal af sagerne, at det er tilstrækkeligt, at de samlede omkostninger ved det pågældende lån er klare, uden at det er nødvendigt at præcisere karakteren af alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse herfor.

24 Det fremgår dog ikke klart af denne retspraksis, hvad det er for tjenesteydelser, der skal leveres som modydelse for administrationsudgifterne, og ej heller om disse tjenesteydelser kan holdes adskilt fra hovedydelsen, dvs. tilrådighedsstillelsen af en pengesum og tilbagebetalingen af denne sum med tillæg af renter. Under alle omstændigheder giver ÅOP mulighed for at kende de samlede omkostninger ved lånet og at sammenligne de forskellige lånetilbud på markedet, eftersom ÅOP omfatter både renten og udgifterne.

25 Det fremgår derimod af en mindretalsretspraksis, at de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for administrationsudgifterne, skal specificeres. Det er således nyttigt for en forbruger at kunne sammenligne ikke blot størrelserne af ÅOP, men tillige karakteren af disse tjenesteydelser. Det er i denne henseende ikke begrundet at opløse vederlaget for hovedydelsen i to dele – renter og administrationsudgifter – idet beregningsgrundlaget for administrationsudgifterne endvidere er forskelligt fra det beregningsgrundlag, der benyttes til beregningen af renter. Endelig følger det af den nævnte retspraksis, at de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for udbetalingsgebyret, bør kendes, for at det kan sikres, at der ikke dobbeltfaktureres for disse tjenesteydelser.

26 Den forelæggende ret har i øvrigt anført, at de forskellige medlemsstaters retspraksis ligeledes divergerer med hensyn til karakteren af administrationsudgifterne. Således er Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) af den opfattelse, at det kan bedømmes, om et vilkår om administrationsudgifter er urimeligt, eftersom renterne – og ikke disse udgifter – udgør vederlaget for hovedydelsen. Et sådant vilkår er urimeligt, når et kreditinstitut med disse administrationsudgifter navnlig pålægger forbrugeren driftsudgifter, der udelukkende er opstået i kreditinstituttets egen interesse. Derimod er Oberster Gerichtshof (øverste domstol, Østrig) af den opfattelse, at et kontraktvilkår om administrationsudgifter er omfattet af hovedydelsen, hvilket er til hinder for en undersøgelse af, om det er urimeligt.

27 Hvad angår tvisten i hovedsagen finder den forelæggende ret, at fastlæggelsen af de tjenesteydelser, der leveres til gengæld for administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, kan være relevant for afgørelsen af, om vilkårene i den af sagsøgeren i hovedsagen indgåede aftale er tilstrækkeligt klare og forståelige som omhandlet i artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i direktiv 93/13. I tilfælde af, at det måtte blive

fastslået, at et af disse kontraktvilkår ikke er affattet klart og forståeligt, rejser sig desuden det spørgsmål, om denne konstatering skal føre til den konklusion, at dette kontraktvilkår er urimeligt, eller om det for at nå til denne konklusion tillige – navnlig henset til artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 – er nødvendigt at undersøge, om det nævnte kontraktvilkår til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

28 Endelig nærer den forelæggende ret tvivl om, hvorvidt der alene skal ske en undersøgelse af de ydelser og deres vederlag, som vedrører de nævnte kontraktvilkår, eller om der skal tages hensyn til alle vilkårene i aftalen og foretages en opgørelse af samtlige fordele og ulemper.

29 På denne baggrund har Kúria (øverste domstol, Ungarn) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal det krav om en klar og forståelig affattelse, som er fastsat i artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i [direktiv 93/13] fortolkes således, at det i forbindelse med en forbrugeraftale om lån, er opfyldt ved et kontraktvilkår, der ikke er blevet forhandlet individuelt, og som nøjagtigt fastsætter de udgifter, gebyrer og øvrige omkostninger (herefter samlet benævnt »udgifter«), som forbrugeren skal afholde, hvilken beregningsmetode der er anvendt, og tidspunktet for hvornår udgifterne skal betales, men som imidlertid ikke specificerer de konkrete tjenesteydelser, som udgifterne dækker? Eller skal kravet fortolkes således, at det i aftalen ligeledes skal angives, hvilke tjenesteydelser der er tale om? I sidstnævnte tilfælde er det da tilstrækkeligt, at indholdet af den leverede tjenesteydelse kan udledes af udgiftens benævnelse?

2) Skal […] artikel 3, stk. 1, [i direktiv 93/13] fortolkes således, at den aftaleklausul, som er anvendt med hensyn til udgifter i den foreliggende sag, hvor det ikke utvetydigt på grundlag af aftalen kan identificeres, hvilke konkrete tjenesteydelser der er blevet leveret mod betaling af disse udgifter, til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren?«

De præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

30 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at kravet om, at et kontraktvilkår skal være affattet klart og forståeligt, skal forstås således, at det indebærer en forpligtelse til, at kontraktvilkår, der ikke er blevet forhandlet individuelt, og som er indeholdt i en forbrugerlåneaftale såsom de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår, der nøjagtigt fastsætter størrelsen af de administrationsudgifter og et udbetalingsgebyr, som forbrugeren skal afholde, den metode, der er anvendt ved beregningen af administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, samt tidspunktet for, hvornår disse beløb skal betales, ligeledes skal specificere alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for de pågældende beløb.

31 Ifølge ordlyden af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 omfatter vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.

32 Domstolen har i denne henseende allerede fastslået, at de kontraktvilkår, som er omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den nævnte bestemmelse, skal forstås som vilkår, der fastlægger aftalens hovedydelser, og som dermed er kendetegnende for

aftalen. De vilkår, som derimod er underordnede i forhold til dem, der definerer selve aftaleforholdets natur, kan ikke være omfattet af begrebet »aftalens hovedgenstand« (dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 35 og 36 og den deri nævnte retspraksis).

33 Det tilkommer den forelæggende ret på baggrund af låneaftalens art, almindelige opbygning og bestemmelser samt den juridiske og faktuelle sammenhæng, hvori den indgår, at afgøre, om det pågældende vilkår udgør et væsentligt kendetegn ved debitors ydelse, der består i tilbagebetaling af det beløb, som långiver har stillet til rådighed (dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

34 I øvrigt fremgår det af ordlyden af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, at den anden kategori af vilkår, som ikke skal underkastes en undersøgelse af deres eventuelle urimelige karakter, har en begrænset rækkevidde, eftersom denne alene vedrører overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, idet denne udelukkelse forklares af den omstændighed, at der ikke findes nogen skala eller noget retligt kriterium, som ville kunne lægges til grund for kontrollen af denne overensstemmelse (dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

35 Vilkår vedrørende den modydelse, som forbrugeren skal betale kreditgiveren, eller som har indvirkning på den faktiske pris, der skal erlægges til sidstnævnte af forbrugeren, er således i princippet ikke omfattet af denne anden kategori af vilkår, undtagen for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt størrelsen af modydelsen eller den pris, der er angivet i aftalen, står i et rimeligt forhold til den tjenesteydelse, der er blevet leveret som modydelse af kreditgiveren (dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 56). I den foreliggende sag fremgår det ikke desto mindre af de sagsakter, som Domstolen råder over – hvilket det dog tilkommer den forelæggende ret at efterprøve – at de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkårs angiveligt urimelige karakter ikke vedrører forholdet mellem administrationsudgifternes og udbetalingsgebyrets størrelse og de som modydelse herfor leverede tjenesteydelser.

36 Uanset om de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår er eller ikke er omfattet af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, fremgår det samme gennemsigtighedskrav som det i denne bestemmelse indeholdte under alle omstændigheder også af dette direktivs artikel 5, der bestemmer, at skriftlige kontraktvilkår »altid« skal være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Som Domstolen allerede har fastslået, har gennemsigtighedskravet i den første af disse bestemmelser den samme rækkevidde som dét i den anden af disse bestemmelser (jf. i denne retning dom af 30.4.2014, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 67-69).

37 Endelig skal det nævnte gennemsigtighedskrav forstås således, at det ikke blot indebærer, at det omhandlede vilkår i sig selv grammatisk set skal være affattet klart og forståeligt for forbrugeren, men at denne forbruger ligeledes på grundlag af klare og forståelige kriterier sættes i stand til at vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for ham (jf. i denne retning dom af 9.7.2015, Bucura, C-348/14, ikke trykt i Sml., EU:C:2015:447, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

38 I den foreliggende sag fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at der i den i hovedsagen omhandlede låneaftale var fastsat administrationsudgifter med en årlig sats på 2,4% og med en løbetid på 240 måneder, hvor disse udgifter i den første årsperiode blev beregnet af hele lånebeløbet, og i de følgende perioder af det skyldige restbeløb på den første dag i den pågældende årsperiode. Endvidere var sagsøgeren i medfør af aftalen forpligtet til at betale et beløb på 40 000 HUF i udbetalingsgebyr.

39 Det fremgår derfor, at de omhandlede kontraktvilkår gav sagsøgeren i hovedsagen mulighed for at vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen havde for ham.

40 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at Domstolen i forhold til et låneaftalevilkår om en »risikoprovision« i hovedtrækkene har fastslået, at denne aftale kunne anses for på en gennemsigtig måde at give en begrundelse for det honorar, der svarede til denne provision, idet det blev bestridt, at kreditgiveren var forpligtet til at levere en reel modydelse for at opnå den nævnte provision (jf. i denne retning dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 77).

41 Hvad angår kontraktvilkåret om udbetalingsgebyret ligger det i den foreliggende sag fast, at sagsøgeren i hovedsagen har bestridt, at der foreligger nogen som helst reel modydelse til dette gebyr. Under disse omstændigheder tilkommer det den forelæggende ret at undersøge, hvorvidt den pågældende er blevet oplyst om forhold, der kan begrunde en betaling af dette gebyr.

42 Med hensyn til kontraktvilkåret om administrationsudgifterne forholder det sig således, at selv om sagsøgeren i hovedsagen ikke synes at påstå, at der overhovedet ikke foreligger nogen modydelse til disse udgifter, har han dog anført, at det ikke står klart, hvilken eksakt karakter de forskellige tilsvarende tjenesteydelser har.

43 Det følger ganske vist ikke af den retspraksis, der er henvist til i nærværende doms præmis 37, at en långiver er forpligtet til i den pågældende aftale at specificere karakteren af alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse til de udgifter, der er fastsat i et eller flere aftalevilkår. I betragtning af den beskyttelse, som direktiv 93/13 har til formål at tillægge forbrugeren, fordi denne befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, er det dog vigtigt, at arten af de faktisk leverede tjenesteydelser rimeligvis kan forstås eller udledes af en vurdering af hele den samlede aftale. Endvidere skal forbrugeren være i stand til at sikre sig, at der ikke er nogen overlapning mellem de forskellige udgifter eller mellem de tjenesteydelser, som disse udgifter dækker.

44 I tvisten i hovedsagen skal den forelæggende ret undersøge, om dette er tilfældet på baggrund af alle relevante faktiske omstændigheder, herunder ikke blot vilkårene i den omhandlede aftale men tillige den reklame og de oplysninger, som långiver fremkom med under forhandlingen af låneaftalen (jf. i denne retning dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 75).

45 Følgelig skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at kravet om, at et kontraktvilkår skal være affattet klart og forståeligt, ikke indebærer en forpligtelse til, at kontraktvilkår, der ikke er blevet forhandlet individuelt, og som er indeholdt i en forbrugerlåneaftale såsom de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår, der nøjagtigt fastsætter størrelsen af de administrationsudgifter og et udbetalingsgebyr, som forbrugeren skal afholde, den metode, der er anvendt ved beregningen af administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, samt tidspunktet for, hvornår disse beløb skal betales, ligeledes skal specificere alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for de pågældende beløb.

Det andet spørgsmål

46 Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår såsom det i hovedsagen omhandlede, der vedrører udgifter til administration af lånet, og som ikke gør det muligt utvetydigt at identificere de konkrete tjenesteydelser, der leveres som modydelse for disse udgifter, til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

47 Det skal indledningsvis præciseres, at Domstolens kompetence ifølge fast retspraksis på dette område omfatter fortolkning af begrebet »urimeligt kontraktvilkår« i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 samt af de kriterier, som den nationale retsinstans kan eller skal anvende ved undersøgelsen af et kontraktvilkår i lyset af dette direktivs bestemmelser, idet det tilkommer den pågældende retsinstans under hensyn til

disse kriterier at træffe afgørelse om et særligt kontraktvilkårs konkrete kvalifikation i lyset af de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde. Det fremgår heraf, at Domstolen skal begrænse sig til at give den forelæggende ret de oplysninger, som denne skal tage hensyn til ved bedømmelsen af, om det pågældende kontraktvilkår er urimeligt (dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).

48 I betragtning af den svagere stilling, som forbrugeren indtager over for den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, forpligter direktiv 93/13 medlemsstaterne til at indføre en ordning, som sikrer, at alle kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, kan efterprøves med henblik på at afgøre, om de er urimelige. Det tilkommer i denne forbindelse den nationale ret under hensyntagen til kriterierne i dette direktivs artikel 3, stk. 1, og artikel 5 at afgøre, om et sådant vilkår under hensyntagen til omstændighederne i den konkrete sag opfylder det nævnte direktivs krav om god tro, jævnbyrdighed og gennemsigtighed (jf. i denne retning dom af 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria og Bankia, C-70/17 og C-179/17, EU:C:2019:250, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).

49 Om et kontraktvilkår er gennemsigtigt, således som kravet i artikel 5 i direktiv 93/13, er således en af de faktorer, der skal tages hensyn til ved den vurdering af dette vilkårs urimelige karakter, som det tilkommer den nationale ret at foretage i henhold til dette direktivs artikel 3, stk. 1. I forbindelse med denne vurdering tilkommer det denne ret under hensyn til alle omstændighederne i sagen at efterprøve først den eventuelt manglende overholdelse af kravet om god tro og dernæst, om der foreligger en betydelig skævhed til skade for forbrugeren som omhandlet i denne sidstnævnte bestemmelse (jf. i denne retning dom af 20.9.2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, præmis 56).

50 Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt kravet om god tro som omhandlet i artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 er overholdt, må det på baggrund af 16. betragtning til direktivet fastslås, at den nationale ret med henblik herpå skal efterprøve, om den erhvervsdrivende ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren med rimelighed kunne forvente, at forbrugeren ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 69).

51 Undersøgelsen af, om der eventuelt foreligger en betydelig skævhed, kan ikke begrænses til en økonomisk vurdering af kvantitativ art, der baseres på en sammenligning af på den ene side det samlede transaktionsbeløb, der er omfattet af aftalen, og på den anden side de udgifter, der pålægges forbrugeren ved dette kontraktvilkår. En betydelig skævhed kan således alene være en følge af et tilstrækkeligt alvorligt indgreb i den retsstilling, hvori forbrugeren som aftalepart befinder sig i henhold til de gældende nationale bestemmelser, uanset om det er i form af en begrænsning i indholdet af de rettigheder, som han ifølge disse bestemmelser har krav på i henhold til aftalen, en hindring for disses udøvelse eller pålæggelse af en yderligere forpligtelse, der ikke er fastsat i nationale regler (dom af 16.1.2014, Constructora Principado, C-226/12, EU:C:2014:10, præmis 22 og 23).

52 Det fremgår i øvrigt af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13, at det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til, hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne.

53 Det er i lyset af disse kriterier, at den forelæggende ret skal vurdere, om de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår eventuelt er urimelige.

54 Som det i denne forbindelse er blevet påpeget i nærværende doms præmis 43, betyder det forhold, at de tjenesteydelser, der leveres til gengæld for administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, ikke er specificeret, ikke, at kontraktvilkårene om disse beløb ikke opfylder gennemsigtighedskravet i artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i direktiv 93/13, forudsat at arten af de faktisk leverede tjenesteydelser rimeligvis kan forstås eller udledes af en vurdering af hele den samlede aftale.

55 Med hensyn til, hvorvidt de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed til skade for forbrugeren, skal det anføres, at opkrævningen af administrationsudgifter og et udbetalingsgebyr, som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, er fastsat i national ret. Medmindre de som modydelse for disse beløb leverede tjenesteydelser ikke med rimelighed indgår i de ydelser, der er foretaget i forbindelse med administrationen eller udbetalingen af lånet, eller de beløb, som forbrugeren er blevet pålagt at betale i form af de nævnte udgifter og det nævnte gebyr, er uforholdsmæssigt store i forhold til lånebeløbet, synes disse kontraktvilkår ikke – med forbehold af den forelæggende rets efterprøvelse heraf – at indvirke negativt på forbrugerens retsstilling således som fastsat i national ret. Det tilkommer desuden den forelæggende ret at tage hensyn til indvirkningen fra de øvrige kontraktvilkår med henblik på at afgøre, om de nævnte vilkår bevirker en betydelig skævhed til skade for forbrugeren.

56 Følgelig skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår såsom det i hovedsagen omhandlede, der vedrører udgifter til administration af en låneaftale, og som ikke gør det muligt utvetydigt at identificere de konkrete tjenesteydelser, der leveres som modydelse for disse udgifter, til trods for kravene om god tro principielt ikke bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

Sagsomkostninger

57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) **Artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at kravet om, at et kontraktvilkår skal være affattet klart og forståeligt, ikke indebærer en forpligtelse til, at kontraktvilkår, der ikke er blevet forhandlet individuelt, og som er indeholdt i en forbrugerlåneaftale, såsom de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår, der nøjagtigt fastsætter størrelsen af de administrationsudgifter og et udbetalingsgebyr, som forbrugeren skal afholde, den metode, der er anvendt ved beregningen af administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, samt tidspunktet for, hvornår disse beløb skal betales, ligeledes skal specificere alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for de pågældende beløb.**

2) **Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår såsom det i hovedsagen omhandlede, der vedrører udgifter til administration af en låneaftale, og som ikke gør det muligt utvetydigt at identificere de konkrete tjenesteydelser, der leveres som modydelse for disse udgifter, til trods for kravene om god tro principielt ikke bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.**

Underskrifter